

(NE)NAVADNI KROKAR

// Liza Debeljak

KROKARJA (*Corvus corax*) bi zaradi njegovega vedenja lahko poimenovali »nenavadni« krokar.

foto: **Alen Ploj**

O krokarjih veljajo številni, v glavnem negativni, stereotipi, ki imajo v mnogih kulturah močno mitološko ozadje. Hkrati pa je med ljudmi uveljavljeno prepričanje, da gre za zanimivo, pametno, drzno in skrivnostno ptico. Na severni polobli je najpogostejši krokar vrste *Corvus corax*, ki že stoletja živi tudi pri nas in bo beseda večinoma tekla o njem. Zaradi njegove narave bi ga lahko poimenovali nenavadni krokar, saj ima nekatere lastnosti, ki so neverjetno podobne človeškim.

KROKARJI SO ŽIVALSKI GENIJI

Krokarji so znani po svoji bistroumnosti. Njihovi možgani so celo veliko večji v primerjavi z drugimi pticami. Raziskave potrjujejo, da imajo visoko sposobnost učenja, reševanja kompleksnih problemov in drugih človeku lastnih spoznavnih procesov, kot je recimo veščina posnemanja. Ena izmed študij, opravljena na Harvardski univerzi (ZDA), je pokazala, da je novokaledonski krokar (*Corvus moneduloides*) sposoben ukriviti žico, da lahko z njo laže doseže hrano. Na Univerzi v Lundu (Švedska) so prišli do dokazov, da imajo krokarji (*Corvus corax*) sposobnost predvidevanja. Ta je bila prej dokazana samo pri ljudeh in velikih opicah. Raziskovalci na eni izmed moskovskih univerz pa so s krokarji denimo odigrali igro »Spomin«, pri kateri

so za pravilno ugotovljeni par pernatega igralca nagradili s črvom. Na tej podlagi so dokazali, da so krokarji sposobni analitičnega razmišljanja.

Dolgo je veljalo tudi prepričanje, da imajo krokarji stereotipno prirojene vzorce vedenja. Danes velja, da je njihova sposobnost reševanja težav individualno prirojena in naučena. Gre za zelo nenavadno značilnost za predstavnike te družine živali.

KROKARJI SO VELIKI BLEFERJI IN KLEPETULJE

Krokarji znajo namerno zavajati. Če začutijo, da jih opazujejo drugi krokarji, medtem ko skušajo skriti hrano, se bodo pretvarjali, da so hrano shranili na enem mestu, dejansko pa jo bodo skrivoma prenesli na drugo lokacijo. To pa še ni zagotovilo, da takšni skrivači tudi sami niso podobni svojim kolegom, ki raje, kot da bi sami poskrbeli za hrano, vohunijo in približške kradejo iz skrivališč drugih krokarjev. V ujetništvu se lahko krokarji naučijo govoriti celo bolje kot mnogi papagaji. Odlično znajo posnemati zvoke. Lahko oponašajo človeški govor, naravne in umetne zvoke iz okolja, pa tudi druge zvoke (recimo žvižganje). Ta sposobnost je bolj značilna za samice, ki lahko tvorijo tako globok zvok kot višje, »ženske« glasove. Krokarji se zelo učinkovito sporazumevajo tudi z gestami. Znanstveniki so odkrili, da uporabljajo kljune in peruti podobno, kot se ljudje zanašajo na roke, na primer za kazanje na predmet. Poleg primatov so krokarji edine divje živali, ki se pogovarjajo na ta način.

KROKARJI ZNAJO TOLAŽITI IN TUDI NAGAJATI

Ne glede na njihovo nagajivo naravo so krokarji sposobni empatije. Ko kakšen izmed njih izgubi dvoboj, se zdi, da ga njegovi prijatelji tolažijo. Prav tako se vsaj še tri leta spominjajo drugih ptic, ki

Krokar Jimmy je od 20-ih do 50-ih let prejšnjega stoletja nastopil v okrog tisoč celovečernih filmih. Razumel naj bi več sto besed, dejansko pa jih je smiselno uporabljal okrog 50. Za učenje nove besede je potreboval en teden. Na sliki je krokar Jimmy v filmu »It's a Wonderful Life« (1946).

foto: **Wikipedia**

so jim vseč, nezaupljivi pa so do tistih, ki so se jim zamerile. Na dunajski univerzi so v poskusu merili zaupanje med krokarji pri odnosu do hrane. Pokazalo se je, da pri tem večinoma sodelujejo, kadar želijo dobiti enak delež hrane. Če kateri izmed njih goljufa, pa izgubijo zaupanje vanj in s prevarantom nikoli več ne sodelujejo.

Dokazano je, da lahko krokarji izražajo čustva, kot so jeza, veselje, nežnost in presenečenje. Hkrati pa veljajo za najbolj igrive med vsemi ptiči. Zelo radi nagajajo. Opazili so jih pri vlečenju psov za repe, mačkam pa so se pritihotapili za vrat ter jim glasno zakrakali v uho. Obožujejo drčanje po zasneženih hribovjih, valjenje sneženih kep s streh na ljudi ter projiciranje svoje sence na sneg. Njihove zračne akrobacije so predvsem v času parjenja dih jemajoče.

MLADI KROKARJI SE ZDRUŽUJEJO V MLADINSKE TOLPE

Krokarji živijo v parih vse življenje. Ko njihovi mladiči postanejo samostojni, navadno zapustijo območje svojih staršev. Najprej se z drugimi sovrstniki združijo v jate. Znanstveniki, ki so preučevali iztrebke članov teh »mladinskih tolp«, kot jih sami pogosto poimenujejo, so odkrili, da ti vsebujejo veliko višjo raven stresnega hormona kortikosteroona kot iztrebki odraslih ptic, ki živijo v parih. To dejstvo naj bi kazalo na to, da je življenje v skupinah bolj zahtevno in naporno kot v parih. Znanstveniki verjamejo, da bi bil lahko stres razlog, da se večina odraslih krokarjev drži partnerja, namesto da bi živeli v skupinah, kot na primer vrane.

KROKARJI SE RADI »MRAVLJAJO«

Krokarji počnejo nenavadne stvari. Uležejo se na mravljišče ter na svoje telo privabijo mravlje. Prav tako jih žvečijo in se drgnejo ob njih. Takšno, za zdaj ne povsem dobro pojasnjeno vedenje, znanstveniki imenujejo »*anting*« (»*mravljanje*«). Nekateri menijo, da mravlje delujejo kot insekticid in fungicid, drugi, da izločki mravelj pomagajo pri obnavljanju krokarjeve kože. Obstaja tudi teorija, da se z navajanjem telesa na mravljično kislino izognejo reakcijam ob uživanju mravelj kot hrane. Pa tudi, da se krokarji z mravljično kislino preprosto oamljajo, celo čez mejo in z vsemi znaki zasvojenosti, kot jo poznamo pri ljudeh.

Znan je rek, da knjige ne smemo soditi po platnici. V primeru krokarjev bi lahko rekli, da ne smemo soditi ptiča po njegovem mrakobnem videzu. Krokar je namreč res izjemen ptič!

Viri:

– McCoy, D. E. (2019): New Caledonian Crows Behave Optimistically after Using Tools. *Current Biology* 29(16): 2737-2742. <https://www.mentalfloss.com/article/53295/10-fascinating-facts-about-ravens>

IZ ZBIRK
PRIRODOSLOVNEGA
MUZEJA SLOVENIJE

Foto: Ciril Mlinar Cic

Himalajska drevesna sraka

// Urška Kačar

V letih od 1935 do 1949 je v Ljubljani na Zrinjski ulici 9, danes Ulica Janeza Pavla II, pri cerkvi sv. Jožefa deloval Indijski misijonski muzej. Hranil in razstavljal je eksponate, ki so jih zbirali slovenski misijonarji v času svojega delovanja (1929–1950) v dveh misijonih v Zahodni Bengaliji. Med eksponati so bile poleg narodopisnih tudi naravoslovne muzealije, ki so kasneje prišle v zbirko Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Takšno pot do muzejske ornitološke zbirke je prepotovala tudi dermoplastika himalajske drevesne srake (*Dendrocitta formosae*). Himalajska drevesna sraka ima v primerjavi z našo srako nekoliko daljši rep in je rjavo-sivo-črne barve. Glede na poznano delovanje misijonov v Indiji je bila najverjetneje prinesena iz okoliša mesta Kurseong iz okrožja Darjeeling pod vznožjem Himalaje. Njeno območje razširjenosti sicer sega vzhodno na južno Kitajsko in centralni Indokitajski polotok, proti zahodu pa zaseda strnjeno območje vzdolž celotnega vznožja Himalaje. Iz zapisov o Indijskem misijonskem muzeju je razvidno, da so primerek v Ljubljano prinesli že pred letom 1934. Preparirana ptica ima staro oznako BM274, danes pa je shranjena pod inventarno številko PMSL5541 ornitološke zbirke Prirodoslovnega muzeja Slovenije.